

Epíleg

Les desigualtats, un problema polític més enllà de les dades

Javi López

Primer secretari de la Joventut Socialista de Catalunya

La crisi ho ha canviat tot. La gran recessió està tenint un enorme impacte econòmic, institucional i electoral. Però el major i més rellevant efecte és un espectacular augment de les desigualtats al nostre país. El paisatge social que s'apresenta és propi d'un erm. Classes mitjanes depauperades per la crisi, un atur massiu que posa a bona part de la població sota el llindar de la pobresa (actualment a Catalunya un 21,9%) i una minoria benestant a la que res sembla afectar. Les rentes han caigut als nivells de fa 10 anys i Espanya és el país de la OCDE on més creixen les desigualtats. Unes desigualtats amb un important component generacional.

Les receptes que apliquen els poders públics no fan més que empitjorar la situació. La combinació de devaluació interna i austeritat està resultant letal. La devaluació interna està significant un majúscul empobriment en forma de baixada generalitzada de salaris via afebliment de la negociació col·lectiva i disminució de la protecció laboral. Els costos laborals unitaris cauen des del 2010 i és el major retrocés de la UE.

L'austeritat, una consolidació fiscal agressiva, disminueix les xarxes de solidaritat just quan més necessàries són i impedeix una de les funcions bàsiques de l'Estat social, la redistribució. Si afegim un sistema impositiu disfuncional (amb poca capacitat de recaptació a les rentes altes) obtenim polítiques públiques literalment regressives. L'austeritat també enfonsa la demanda agregada, augmenta l'atur i empitjora el quadre macroeconòmic.

Tot això quan Espanya i Catalunya encara no havien consolidat els seus Estats del Benestar. Quan bona part de la població ja vivia sota condicions laborals precàries. Quan ja érem un país amb importants desigualtats arribada la crisi i les fa insuportables. Però les desigualtats són només números? Res més lluny de la realitat.

Les desigualtats tenen **conseqüències socials**. Exclouen a part de la població de les necessitats bàsiques. La idea de dignitat moral de la persona no és pot dissociar d'uns mínims recursos materials. Però les desigualtats actuals no són només inacceptables des de una perspectiva igualitària. Des del republicanisme impedeixen l'exercici dels drets de ciutadania i des del liberalisme minven l'autonomia personal. Una distribució molt desequilibrada dels recursos també comporta greus asimetries de poder.

Les desigualtats tenen **conseqüències institucionals**. Corrouen els pactes socials i fan a la llarga les institucions insostenibles. Provoquen un efecte tòxic sobre un element central de la democràcia: la confiança. La confiança mútua i la confiança en les institucions. Una societat que trenca els seus llaços de confiança està abocada a la tensió social i la inestabilitat institucional. No és casual que les generacions que pateixen amb més duresa la crisi siguin les que menys representades se

sentin. Les desigualtats inoculen por a la societat; terreny abonat pel populisme i l'antipolítica. Si no abordem les desigualtats amb una poderosa maquinaria pública de provisió de bens públics i igualtat d'oportunitats ens enfrontem a una greu crisi de legitimitat de les institucions.

Les desigualtats tenen **conseqüències econòmiques**. Distorsionen greument el mercat i la demanda. La desigualtat actual és profundament ineficaç econòmicament. Durant l'etapa del boom de creixement els augments reals salarials havien estat escassos. El cost de la vida va augmentar de forma espectacular pel preu dels habitatges però aquest no es computa a la cesta de preus. Gràcies al crèdit fàcil i barat el resultat va ser una gran bola de deute privat que funcionava de miratge a les butxaques de bona part de la població i de motor del creixement. Amb l'aixeta del crèdit assecada el miratge s'ha esvaït. Però les terribles conseqüències macroeconòmiques han quedat. Una població empobrida i endeutada a un país on el consum intern era capital combinat amb l'austeritat pressupostària provoca l'anèmia de demanda actual. Reequilibrar la riquesa permetria desembussar una part important de la demanda agregada, incentivar el creixement i generar ocupació.

El repte de fons és reconciliar el mercat amb la democràcia. Refer el pacte social. Reescriure-ho utilitzant nous mecanismes de solidaritat. Però serà imprescindible tornar a fer del sector públic un potent instrument de redistribució. Si volem solucionar els problemes que han sorgit en tots els flancs de la vida política és un dels grans objectius a assolir. Fer una societat d'iguals és l'eina per fer-la més justa, estable i eficaç.